

Datum : 20 september 2005
Aan : Tweede Kamerfractie PvdA

Economische effecten tegenbegroting PvdA 2006

1 Inleiding

Het CPB heeft op verzoek van de PvdA de economische effecten in 2006 van een aantal wijzigingsvoorstellen voor de begroting 2006 gezien. Uitgangspunt vormen de kabinetsvoorstellen in de Miljoenennota 2006, zoals deze door het CPB in de MEV 2006 zijn verwerkt. Wijzigingsvoorstellen in de tegenbegroting worden afgezet tegen het huidige voorgenomen beleid; terugdraaien van een ombuiging van het kabinet betekent daarom een intensivering.

Een tegenbegroting bestaat uit een aantal wijzigingvoorstellen op de plannen van het kabinet. Deze wijzigingen worden in september/oktober in het parlement met het kabinet besproken. Bij de analyse is mede gekeken naar de uitvoerbaarheid van de plannen per 1 januari 2006, indien het kabinet de wijzigingen zou overnemen. Gezien de korte voorbereidingstijd tot 1 januari 2006 betekent dit, dat mogelijk niet alle plannen van de PvdA in de analyse van de tegenbegroting worden meegenomen. Dit geldt met name voor andere ideeën ten aanzien van (complexe) stelselwijzigingen. In dit opzicht wijkt de analyse van de tegenbegroting af van bijvoorbeeld een verkiezingsprogramma. Bij die laatste gaat het om beleidsvoornemens voor vier jaar, waarbij de uitvoerbaarheid in de regel alleen beperkingen oplegt aan de fasering van de maatregelen binnen die periode.

De rapportage over de economische effecten van de tegenbegroting beperkt zich tot het jaar 2006, zij het dat in voorkomende gevallen wel een kanttekening wordt geplaatst over de effecten op wat langere termijn. De reden van deze beperking ligt enerzijds in het ontbreken van een actueel meerjarig beeld bij het voorgenomen kabinetsbeleid en anderzijds in tijdgebrek bij de analyse van de tegenbegrotingen. Deze rapportage geeft dus vooral een beeld van de interne consistentie, uitvoerbaarheid en korte-termijneffecten van de tegenbegroting.

2 Wijzigingsvoorstellen van de PvdA

De wijzigingsvoorstellen van de PvdA impliceren ten eerste uitgavenintensiveringen ad 2,7 mld euro. Hiertegenover staat 3,5 mld euro aan uitgavenbeperkingen. Ook in de sfeer van de collectieve lasten wordt een aantal wijzigingen voorgesteld. De totale wijziging in belasting- en premieopbrengsten komt ex ante neer op een microlastenverlichting van 3,3 mld euro.

De EMU-relevante lastenverlichting in 2006 is 1,6 mld euro geringer dan de microlastenverlichting vanwege de aftopping van de fiscale faciliëring van de pensioenopbouw. In 2006 komt namelijk alleen het niet meer aftrekbaar zijn van de pensioenpremies boven anderhalf keer modaal in de EMU-relevante ontvangsten tot uitdrukking. Het niet langer belast zijn van een deel van de pensioenuitkering leidt gemiddeld pas 20 jaar later tot belastingderving. De microlastenverzwaring van de aftoppingsregel betreft slechts het effect van het vervallen van de fiscale subsidie (zie ook paragraaf 2.2).

Tabel 2.1 Budgettaire afwijkingen t.o.v. Miljoenennota, 2006

	mld euro	% BBP
EMU-saldo MEV		- 1,7
Effect voorstellen PvdA (+ = EMU-saldo verbeterend):		
Ombuigingen	3,5	
Intensiveringen	- 2,7	
EMU-relevante lasten	- 1,6	
Ex ante effect op EMU-saldo	- 0,8	
Inverdieneffecten	1,1	
Ex post effect op EMU-saldo	0,2	
EMU-saldo PvdA (MEV plus voorstellen)		- 1,7

In de Macro Economische Verkenning 2006, waarin de kabinetsvoorstellen uit de Miljoenennota zijn verwerkt, is een EMU-saldo van -1,7% van het BBP gerapporteerd voor 2006. De bovenstaande voorstellen veranderen dit saldo niet (zie tabel 2.1). Dit komt door enige inverdieneffecten als gevolg van de macro-economische doorwerking van de maatregelen en het naar voren halen van toekomstige belastingopbrengsten door de pensioenpremiemaatregel.

2.1 Uitgaven

Tabel 2.2 vat de wijzigingsvoorstellen voor de collectieve uitgaven samen. In totaal wordt 3,5 mld euro aan ombuigingen voorgesteld. Daar staat voor 2,7 mld euro aan intensiveringen tegenover.

2.1.1 Ombuigingen

- Door af te zien van verdere deelname aan het JSF-project wordt 0,13 mld euro bespaard.
- Door provincies te korten wordt 0,2 mld euro bespaard.
- De uitgaven voor wegen worden met 0,2 mld euro verlaagd.
- De heffingsbijdrage van woningcorporaties aan het Centrale Fonds Volkshuisvesting wordt zodanig verhoogd, dat dit het rijk 0,2 mld euro bespaart op stadsvernieuwing.
- De PvdA voert de zorgtoeslag niet in. Dit levert een ombuiging ten opzichte van de kabinetsplannen van 2,6 mld euro op.
- Door de invoering van een heffing op vliegtuigstoelen nemen de niet-belastingmiddelen toe met 0,2 mld euro. Dit betreft de lastenverhoging voor buitenlandse luchtvaartmaatschappijen (zie ook lastenmaatregelen).

Tabel 2.2 Ombuigingen en intensiveringen, 2006, in mld euro

	Ombuigingen	Intensiveringen
Naar beleidsmatige clusters		
Arbeidsvoorwaarden collectieve sector		
Defensie	0,1	
Onderwijs		0,4
Openbare orde		0,2
Gemeenten en provincies	0,2	
Overig openbaar bestuur		
Infrastructuur	0,2	
Volkshuisvesting	0,2	0,4
Openbaar Vervoer		0,2
Milieusubsidies		0,1
Overige subsidies		0,0
Sociale zekerheid	2,6	0,9
Zorg		0,6
EU-aftichten		
Ontwikkelingssamenwerking		
Niet-belastingmiddelen	0,2	
Totaal	3,5	2,7
Naar budgetdiscipline sectoren		
Rijksbegroting in enge zin	0,7	1,9
Sociale zekerheid en arbeidsmarkt	2,6	0,3
Zorg		0,5
Overig EMU-relevante uitgaven	0,2	
Totaal	3,5	2,7

2.1.2 Intensiveringen

- De PvdA trekt 0,4 mld euro extra uit voor onderwijs. Dit geld wordt gebruikt voor extra personeel, achterstandenbeleid, innovatie en een tegemoetkoming voor de schoollasten van ouders.
- De PvdA verhoogt de uitgaven voor veiligheid met 0,15 mld euro. Het betreft extra uitgaven voor veiligheid in wijken en openbaar vervoer, aanpak van jeugdproblemen, aanpak van huiselijk geweld, rechtsbijstand en gesubsidieerde banen.
- Aan laagbetaalde banen in de publieke sector wordt 0,20 mld extra uitgegeven. Van deze banen heeft ruwweg de helft betrekking op zorg (0,1 mld euro) en de rest op onderwijs (0,05 mld euro) en veiligheid (0,05 mld euro).
- Aan volkshuisvesting wordt 0,35 mld euro extra uitgegeven. Dit wordt besteed aan stadsvernieuwing, het dekken van tekorten op de grondexploitatie door gemeenten, de bouw van kleinschalige woningen voor dementerenden en het aanpassen van de Wet bevordering eigen woningbezit.
- De uitgaven aan openbaar vervoer worden met 0,2 mld euro verhoogd. Het geld is bestemd voor verkeersveiligheid, exploitatie, onderhoud, investeringen en experimenten met gratis openbaar vervoer.
- De PvdA stelt extra geld beschikbaar voor het stimuleren van milieuvriendelijke innovaties (0,05 mld euro).
- Aan sociale zekerheid wordt in totaal 0,9 mld euro extra uitgegeven, waarvan 0,6 mld kinderopvang en 0,2 mld huursubsidie. Bij de kinderopvang vervalt de bijdrage van werkgevers en wordt de bijdrage van de ouders verlaagd. Dit leidt tot 0,6 mld euro hogere collectieve uitgaven. Voorts voert de PvdA de WIA niet in maar hervormt de WAO conform een eigen plan (zie CPB Notitie 2005/19). Daarnaast wordt de aanscherping van het Schattingsbesluit zoals ingevoerd per 1 oktober 2004, teruggedraaid met terugwerkende kracht tot 1 januari 2006. Per saldo leidt het PvdA-voorstel met betrekking tot de WAO in 2006 tot 0,1 mld euro hogere uitgaven.
- Het vervallen van de no-claimteruggaveregeling leidt tot 0,3 mld euro hogere zorguitgaven doordat het verwachte gedragseffect vervalt. In vergelijking met 2005 is dit bedrag hoger omdat in het nieuwe zorgstelsel naast de huidige ZFW-verzekerden ook de huidige particulier verzekerden onder de no-claim vallen.
- De PvdA wil meer handen aan het bed bij verpleeghuizen en de eigen bijdragen in de AWBZ verlagen, via een intensivering van 0,2 mld euro.

2.2 Lastenmaatregelen

De PvdA verlicht de lasten met 3,3 mld euro. Hiervan komt 0,1 mld euro ten goede aan bedrijven en ruim 3 mld euro aan gezinnen. Indien net als door het kabinet de zorgtoeslag bij

het microlastenkader wordt betrokken, resteert een lastenverlichting met 0,5 mld euro voor gezinnen.

Milieu

Het milieupakket van de PvdA verzwart de lasten met 0,9 mld euro, waarvan 0,65 mld euro voor bedrijven en 0,25 mld euro voor gezinnen.

- Het milieupakket van de PvdA verhoogt de tarieven energiebelasting voor grootverbruikers, schaft de kortingen hierop voor de glastuinbouw af en herstelt de in 2004 afgeschafte faciliteit voor warmtekrachtkoppeling. Per saldo verzwart dit de lasten met 0,1 mld euro.
- De PvdA verhoogt de dieseltoeslag op de BPM en verzwart zo de lasten met 0,1 mld euro.
- Ook trekt de PvdA het accijnstarief (inclusief energiebelasting) voor de zogeheten rode diesel (diesel die niet wordt gebruikt als brandstof voor wegverkeer of plezier(lucht)vaart) gelijk aan dat voor gewone diesel. Dit verzwart de lasten met 0,2 mld euro.
- De BTW op sierteeltproducten wordt overgeheveld van het verlaagde tarief naar het algemene tarief, hetgeen een lastenverzwaring van 0,15 mld euro betekent.
- Voorts voert de PvdA een zogeheten “landing and take-off” (LTO) heffing in voor het vliegverkeer. Dit levert naar verwachting 0,4 mld euro op. Hiervan wordt circa de helft door buitenlandse luchtvaartmaatschappijen afgedragen, hetgeen geboekt is als niet-belastingmiddelen. De andere helft is een lastenverzwaring voor binnenlandse luchtvaartmaatschappijen.
- Tenslotte voert de PvdA vanaf medio volgend jaar heffingen in op bestrijdingsmiddelen, de winning van oppervlaktedelfstoffen en de export van afval. Deze heffingen verzwaren de lasten met 0,25 mld euro, waarvan de helft in 2006 valt.

Inkomen en arbeid

De PvdA verlicht de lasten op inkomen en arbeid met 4,4 mld euro, waarvan 3,7 mld euro voor gezinnen en 0,7 mld euro voor bedrijven.

- De PvdA topt de fiscale faciëring van de pensioenopbouw af boven anderhalf keer modaal. Dit betekent een verhoging van de EMU-relevante belastinginkomsten in 2006 met 2,3 mld euro (zie CPB Notitie 2004/3). Tegenover de lastenverzwaring nu staan in de toekomst lagere belastingen over de pensioenuitkeringen. Niettemin levert de maatregel in de tijd gezien een lastenverzwaring op voor de betrokken werknemers als gevolg van het vervallen van de fiscale subsidie op pensioensparen boven de maximumgrens.¹ Deze subsidie bestaat uit het toepassen van de omkeerregel en het niet belasten van het opgebouwde pensioenvermogen in box 3. Om te compenseren voor het verlies van deze fiscale subsidie zouden betrokken werknemers 0,75

¹ De netto contante waarde van de budgettaire opbrengst van de maatregel tot 2060 bedraagt 22,4 mld euro.

mld euro meer pensioenpremie moeten inleggen in 2006. Dit bedrag wordt ingeboekt als de voor de MLO relevante lastenverzekering van de maatregel. In paragraaf 3 staat vermeld van welk scenario is uitgaan wat betreft de gedragsreactie van betrokken werknemers.

- De PvdA wil de grondslag voor de heffing van de AWBZ-premie verbreden naar de derde en vierde schijf. Als gevolg hiervan gaat de AWBZ-premie omlaag. In de eerste en tweede schijf wordt dit gecompenseerd door een even grote verhoging van het belastingtarief, in derde schijf wordt dit gecompenseerd door een even grote verlaging van het belastingtarief. In de vierde schijf wordt het belastingtarief minder aangepast en resulteert een tariefsverhoging van 2%-punt tot 54%. Dit is een lastenverzekering van 0,2 mld euro.
- Tegelijkertijd beperkt de PvdA de toegang tot de AWBZ door invoering van een vermogenstoets waarbij personen met voldoende eigen vermogen dit deels eerst moeten aanwenden voor AWBZ-zorg voordat zij gebruik kunnen maken van de collectieve financiering. Dit verzwaart de lasten met 0,15 mld euro. Het verlagen van de eigen bijdragen in de AWBZ leidt tot een lastenverlichting van 0,06 mld euro.
- De PvdA voert een vrijstelling werkgeverspremies in voor het in dienst nemen van jongeren hetgeen de lasten met 0,4 mld euro verlicht. Ook stelt de PvdA 0,2 mld euro beschikbaar voor een afdrachtvermindering voor scholing en het in dienst nemen van ouderen.
- De PvdA voert een inkomensafhankelijke arbeidskorting (EITC: "earned income tax credit") op jaarbasis in bovenop de huidige arbeidskorting. Tussen 100% van het wettelijk minimumloon en modaal loopt deze op tot 250 euro. Daarna loopt het bedrag van de EITC weer af, om bij anderhalf modaal weer op het bedrag van de huidige arbeidskorting uit te komen. Dit betekent een lastenverlichting van 0,55 mld euro.
- De PvdA verlaagt de WAO werkgeverspremie met 0,2%-punt. Dit is een lastenverlichting van 0,4 mld euro. Tevens verlaagt de PvdA de AWF-werkgeverspremie met 0,3%-punt. Dit is een lastenverlichting van 0,2 mld euro.
- Het terugdraaien van de no-claimteruggaveregeling leidt volgens de CPB-methodiek niet tot een verandering van de lasten. Weliswaar gaan de gemiddelde nominale ZVW-betalingen omlaag, maar daartegenover staat dat de gemiddelde teruggave vervalst. De hogere zorguitgaven als gevolg van het wegvallen van het verwachte gedragseffect worden via een premieverhoging bij gezinnen lastendekkend gefinancierd.
- De PvdA verlaagt de nominale zorgpremie van 1100 euro naar 400 euro. Daarnaast wordt een procentuele werknemerspremie geïntroduceerd die geheven wordt over een inkomen tot 40 000 euro. De totaal benodigde premie-opbrengst bedraagt de helft van de zorguitgaven, minus de nominale premie en het vrijgekomen budget van de zorgtoeslag. Per saldo komt de premie uit op 2,25%. Al met al resulteert een lastenverlichting van 2,6 mld euro. Tegenover deze lastenverlichting staat het wegvallen van de zorgtoeslag met hetzelfde bedrag.
- De PvdA verlaagt de AOW-premie met 0,5%-punt. Dit levert een lastenverlichting van 1,0 mld euro op.

- De PvdA verhoogt de kinderkorting met 200 euro. Hierdoor nemen de lasten met 0,15 mld euro af.
- De PvdA verlaagt het tarief tweede schijf met 0,5%-punt. Dit betekent een lastenverlichting van 0,3 mld euro.
- De PvdA maakt de algemene en aanvullende ouderenkorting uitkeerbaar (0,13 mld euro). Daarnaast wordt de aanvullende ouderenkorting met 150 euro verhoogd onder gelijktijdige verlaging van de alleenstaande ouderenkorting met eenzelfde bedrag (0,08 mld euro)
- De PvdA schaft de aftopping van het eigen-woningforfait op de aftrekbare hypotheekrente (Hillen) af, hetgeen een lastenverzwaring van 0,25 mld euro betekent.

Vermogen en winst

- De PvdA verhoogt het algemene tarief van de vennootschapsbelasting met 1%-punt. Dit verzwaart de lasten met 0,4 mld euro. Vanwege de vertraagde doorwerking hiervan op de ontvangsten vennootschapsbelasting komt in 2006 hiervan circa 0,3 mld euro daadwerkelijk binnen. Dit kas-transactieverschil wordt beschouwd als een uitverdieneffect.

Overig

- Ter bevordering van de stedelijke vernieuwing in achterstandswijken die onder de zogeheten 56-wijkenaanpak vallen, wil de PvdA in deze wijken het onderhoud van de woning aftrekbaar maken voor de inkomstenbelasting. Dit betekent een lastenverlichting van circa 0,05 mld euro.
- Tevens wil de PvdA in deze wijken nieuw- en herbouwwoningen overhevelen van het algemene BTW-tarief naar het verlaagde BTW-tarief en eventuele overdrachtsbelasting, die verschuldigd is als er geen BTW wordt afgedragen, afschaffen. Dit betekent een lastenverlichting van 0,1 mld euro.

Tabel 2.3 Collectieve lasten, 2006, in mld euro

Milieu	0,9
Inkomen en arbeid	- 4,4 ^a
Winst en vermogen	0,4
Overig	- 0,2
Totaal	- 3,3
w.v. bedrijven	- 0,1
w.v. gezinnen	- 3,1 ^a

^a Indien net als door het kabinet de afschaffing van de zorgtoeslag bij het microlastenkader wordt betrokken, treedt een additionele lastenverzwaring van 2,6 mld euro op.

3 Macro-economische effecten

Het uitvoeren van de hiervoor beschreven wijzigingsvoorstellen leidt in 2006 tot 0,3%-punt meer economische groei (zie tabel 3.1). Dit wordt veroorzaakt door extra productie en

werkgelegenheid in de zorg en bij de overheid, maar ook door een hogere productiegroei in de marktsector. Dit laatste hangt samen met extra overheidsbestedingen en meer particuliere consumptie. Het beschikbaar looninkomen neemt toe door een stijging van het contractloon en de lagere lasten voor gezinnen. De uitvoer komt iets lager uit doordat hogere kostprijsverhogende belastingen de prijsconcurrentiepositie verslechteren.

De werkgelegenheid neemt door de wijzigingsvoorstellen toe met bijna 30 000 personen, waarvan 25 000 personen bij de zorg en bij de overheid. Samen met een iets groter arbeidsaanbod resulteert een daling van de werkloosheid met 25 000 personen.

De inflatie wijzigt nauwelijks omdat hogere productgebonden belastingen worden gecompenseerd door lagere arbeidskosten. De contractloonstijging wordt ruimschoots gecompenseerd door de daling van de sociale lasten voor werkgevers. Dit leidt tevens tot een daling van de loonsom per werknemer en een daling van de arbeidsinkomensquote, wat op zijn beurt een opwaarts effect heeft op de investeringen.

Het EMU-saldo verbetert ex-post marginaal. Dit impliceert dat er sprake is van inderdieneffecten, voornamelijk veroorzaakt doordat de overheid netto (ex ante) circa 0,8 mld euro meer uitgeeft. Het naar voren halen van toekomstige belastingopbrengsten door de pensioenpremie-maatregel maakt dit mede mogelijk.

Tabel 3.1 Macro-economische effecten in 2006

	Afwijkingen in %
Contractloon marktsector	0,2
Consumentenprijsindex (CPI)	0,0
Bruto binnenlands product (BBP) (volume)	0,3
Productie marktsector (volume)	0,2
Particuliere consumptie (volume)	0,3
Investeringen bedrijven (excl. woningen, volume)	0,3
Uitvoer goederen (excl. energie, volume)	-0,1
Werkgelegenheid (personen)	0,4
Arbeidsinkomensquote marktsector (%-punt)	-0,3
EMU-saldo (% BBP)	0,0

Het is onzeker hoe werknemers en werkgevers zullen reageren op de invoering van een maximaal fiscaal gefacilieerd pensioengevend inkomen. In deze notitie is uitgegaan van een scenario waarbij de economische effecten op korte termijn nihil zijn. Conform CPB Notitie 2004/3 wordt aangenomen dat het werkgeversdeel van de pensioenpremies over het loon boven de maximumgrens in de vorm van een hoger brutoloon wordt uitbetaald aan de werknemers en dat werknemers de resulterende netto-inkomsten geheel en al gebruiken voor de opbouw van een individuele aanvulling op het pensioen. De arbeidskosten en de koopkracht veranderen in 2006 in dit scenario niet. Door het wegvallen van de fiscale subsidie boven de maximumgrens

zullen echter de netto pensioenuitkeringen in de toekomst lager uitvallen. Een tweede scenario is dat de betrokken werknemers het ambitieniveau van hun pensioenen intact willen houden. Vanwege het wegvallen van de fiscale subsidie zal dan de premie-inleg omhoog moeten. Dit kan leiden tot hogere arbeidskosten dan wel een geringere koopkracht, waardoor de economische ontwikkeling in 2006 neerwaarts beïnvloed wordt. Een derde scenario is dat betrokken werknemers het hogere brutoloon niet volledig gaan inleggen in individuele pensioenregelingen, maar deels gaan aanwenden voor consumptieve doeleinden. In dat geval zou de economische ontwikkeling in 2006 gestimuleerd worden.

Het gunstige effect op het BBP in 2006 is vooral te danken aan een bestedingsimpuls. Dit effect kan op langere termijn alleen standhouden voorzover de wijzigingsvoorstellen ook de structurele groei vergroten. De effecten op de structurele groei zijn in het kader van de tegenbegroting niet afzonderlijk geanalyseerd. In kwalitatieve zin kunnen hierover op basis van eerdere analyses wel een aantal opmerkingen worden gemaakt.

Voor de arbeidsmarkt zijn vooral relevant de loonkostenkortingen voor jongeren en ouderen, de introductie van een inkomensafhankelijk arbeidskorting (EITC), de WAO-maatregelen en het verlagen van de werkgeverspremies WAO en AWF en van de AOW-premie. Deze maatregelen hebben effect op de evenwichtswerkloosheid en het structurele arbeidsaanbod en daarmee op de structurele groei in de komende jaren. Op voorhand kan echter niet gezegd worden in welke richting dat per saldo zal zijn, omdat de effecten deels tegengesteld zijn. De loonkostenkortingen, de lagere AOW-premie en de lagere werkgeverspremies verlagen de wig en daarmee de evenwichtswerkloosheid. De extra middelen die worden ingezet voor de EITC werken stimulerend voor mensen om over te stappen van een uitkering naar een baan. Dit leidt tot extra werkgelegenheid voor het laagopgeleide deel van de beroepsbevolking. Het inkomensafhankelijk element zorgt voor een verhoging van de marginale wig op het afbouwtraject, met negatieve effecten op het arbeidsaanbod en de arbeidsproductiviteit doordat extra inspanningen en scholing minder renderen. Tot slot leidt het PvdA-plan tot hervorming van de WAO in combinatie met het terugdraaien van de aanscherping van het schattingsbesluit structureel tot een lastenverzwaring en enige vermindering van het arbeidsaanbod.

De hogere milieueffingen zullen deels worden doorberekend in de prijzen. Dat leidt via een verslechtering van de concurrentiepositie tot verlies van marktaandeel. Tegenover de negatieve effecten voor de Nederlandse uitvoer staan extra investeringen in energiebesparende maatregelen. Dat is op termijn gunstig om de uitstoot van CO₂ te verminderen.

Ten slotte kan van een deel van de intensiveringen, en met name die in het onderwijs, een positief effect uitgaan op het structurele groeivermogen van de Nederlandse economie middels een hogere structurele productiviteitsontwikkeling.²

4 Koopkrachteffecten

De voorstellen van de PvdA leiden in doorsnee tot een verbetering van de koopkracht met 1%-punt. Werknemers met een jaarinkomen tussen het wettelijk minimumloon en anderhalf modaal profiteren van de invoering van een inkomensafhankelijke arbeidskorting (EITC) van maximaal 250 euro bij een modaal inkomen. Veel huishoudens met kinderen hebben voordeel van de verhoging van het maximum van de kinderkorting met 200 euro; de kinderkorting wordt bovendien uitkeerbaar. De verlaging van de AOW-premie en het belastingtarief in de tweede schijf, beide met 0,5%-punt, is eveneens gunstig voor veel huishoudens. Personen met hoge inkomens hebben nadeel van de verhoging van het tarief in de vierde schijf met 2%-punt.

Tabel 4.1 Koopkrachteffecten (exclusief incidenteel) naar huishoudtype, inkomensbron hoofdverdiener en huishoudinkomen, 2006

Bruto huishoudinkomen ^a	Alleenverdieners		Tweeverdieners		Alleenstaanden ^b		Alle huishoudtypen		
	effect PvdA	PvdA incl. MEV	effect PvdA	PvdA incl. MEV	effect PvdA	PvdA incl. MEV	effect PvdA	PvdA incl. MEV	
	mediaan koopkrachtmutatie in %								
Werknemers									
< 150% WML	1	2¼	}	2¼	}	3	1¼	1½	
150-250% WML	2¼	4½		3		2	2	}	1½
> 250% WML	1½	5¼	1½	2	-½	0			
Uitkeringsgerechtigden									
< 120% WML	-½	½	}	¾	}	¾	¼	¼	
> 120% WML	½	1¼		¾		¾	¾	¾	}
65-plussers									
< 120% AOW	}	¾	}	¾	½	1¼	0	2	
> 120% AOW		¾		¾	¾	1¼	1¼	0	1¼
Totaal								1	2

^a Bruto inkomen uit arbeid of uitkering; WML = bruto minimumloon, AOW = bruto 100% AOW-uitkering.

^b Inclusief alleenstaande ouders.

De PvdA wil de nominale premie ZVW van ongeveer 1100 euro en de zorgtoeslag vervangen door een nominale premie van 400 euro en een procentuele premie van 2,25% over een

² In het algemeen kan gesteld worden dat de zogenoemde 'programma-effecten' van specifieke maatregelen, bijvoorbeeld op het terrein van het openbaar bestuur, onderwijs en zorg, in de berekeningen buiten beschouwing blijven.

premieplichtig inkomen tot 40 000 euro. De inkomensafhankelijke bijdrage van 6,5%, die in veel gevallen voor rekening van de werkgever komt, blijft ongewijzigd.

Huurders met een laag inkomen hebben voordeel van het terugdraaien van de ombuigingen in 2004 en 2005 op de huurtoeslag. Dit is vooral zichtbaar in de koopkrachtheffingen van uitkeringsgerechtigden. Huiseigenaren met weinig of geen hypotheekrenteaf trek hebben nadeel van het vervallen van de aftopping van het eigenwoningforfait (Hillen). Dit is vooral zichtbaar in de koopkrachtheffingen van 65-plussers, die relatief vaak hun hypotheek hebben afgelost, met een inkomen boven 120% AOW.

Enkele maatregelen zijn niet in de gerapporteerde koopkrachtheffingen verwerkt, omdat er onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om te kunnen bepalen welke huishoudens in welke mate de gevolgen van deze maatregel ondervinden. Er is geen rekening gehouden met de verlaging van de eigen bijdragen bij de AWBZ en de afschaffing van de no-claimteruggaveregeling bij de ZVW. Het afschaffen van de no-claimteruggaveregeling is gunstig voor huishoudens die meer dan gemiddeld gebruikmaken van ZVW-zorg en ongunstig voor huishoudens met minder dan gemiddeld gebruik. Ook de voorgestelde maatregel ten aanzien van kinderopvang is niet in de koopkracht verwerkt.

Tenslotte is geen rekening gehouden met het nadeel voor werknemers met inkomens boven anderhalf modaal van de invoering van een maximum fiscaal gefacilieerd pensioengevend inkomen. Bij het gekozen scenario leidt de maatregel op termijn tot een lager aanvullend pensioen.

Effect op replacement rate en marginale druk

De maatregelen van de PvdA hebben per saldo nauwelijks effect op de replacement rate, de verhouding tussen het beschikbaar inkomen uit een uitkering en uit werk. De invoering van een EITC heeft een neerwaarts effect op de replacement rate, maar de gewijzigde financiering van de nieuwe zorgverzekering en de verhoging van de kinderkorting hebben een opwaarts effect. De replacement rate meet de financiële prikkel voor uitkeringsgerechtigden om een baan te zoeken en te aanvaarden.

In het opbouwtraject van de EITC daalt de marginale druk met 2%, in het afbouwtraject is er een stijging van 1¾%. Tevens stijgt de marginale druk doordat de verhoging van de kinderkorting leidt tot een verlenging van het afbouwtraject. Ten slotte neemt de marginale druk toe door de verhoging van het tarief van de vierde schijf met 2%-punt. Een stijging van de marginale druk vermindert de prikkel om (meer) te gaan werken en om een hoger loon na te streven.